

Editorial

Muzeum

Tematické číslo časopisu Muzeum se tentokrát věnuje mezinárodnímu projektu, zaměřenému na mapování jedinečného fenoménu států bývalého sovětského bloku. Projekt COURAGE (Kulturní opozice – porozumění kulturnímu dědictví disentu v zemích bývalého socialistického bloku) vznikl na základě výzvy Evropské komise, která byla publikována v prosinci 2015. Tato výzva vycházela ze základní teze, že existuje množství historických pramenů poukazujících na velikou variabilitu nezávislých kulturních aktivit a hnutí vyjadřujících nesouhlas a vymezujících se vůči socialistickým režimům v Evropě a jejich kulturní politice. Cílem je vytvořit rozsáhlý elektronický registr sbírek, který by toto téma – důležité i z hlediska celoevropského historického dědictví – zviditelnil (registr je dostupný na webové stránce: <http://cultural-opposition.eu/registry/>).

Mezinárodní tým COURAGE se následně zaměřil na mapování sbírek, na rozhovory s aktéry a uchovávateli historických artefaktů různého druhu. Součástí projektu je logicky i množství konferenčních vystoupení, publikační výstupy, výstavy, filmové projekce a různé jiné formy veřejné prezentace. K extenzivnější prezentaci výsledků projektu v českém prostředí dojde od září 2018 i prostřednictvím putovní výstavy v Národním památníku na Vítkově a mezinárodního filmového festivalu. Samotnou podstatou a hlavním výstupem projektu je však registr sbírek, který má umožnit do budoucna badatelům z celého světa získat informace o veřejných i soukromých sbírkách a fondech týkajících se kulturní opozice zemí bývalého východního bloku. Uveřejněné informace je možné číst částečně v národních jazycích, a především v jazyce anglickém.

Cílem projektu není nahradit profesionální archivářské a jiné postupy popisu sbí-

rek a fondů, jde více o rozšíření možností prezentace o nové postupy s důrazem na vyprávění o tom, jakým způsobem byly uchovány v minulosti a jaké jsou jejich osudy dnes. Dochází tak nejen ke koncentraci informací o pramenech o činnosti disidentských a exilových skupin, ale i jiných formách projevů střetu s režimem. Registr zároveň nabízí rozsáhlou mezinárodní a komparativně využitelnou databázi pro potenciální zájemce o téma. Projekt COURAGE tak v sobě jedinečně spojuje širokou škálu sbírek, navíc v propojení historického, uměnovědného a sociologického výzkumu. Nabízí tak širokou informační bázi pro budoucí výzkumné, ale i další projekty.

Příspěvky v tomto čísle představují samotný projekt ze strany řešitelů z Filozofické fakulty UK, jakož i teoretická východiska projektu zformulovaná hlavními koordinátory z Maďarské akademie věd. V České republice se projekt dotkl desítek fondů, sbírek a institucí. Logicky je zde představen podíl Národního muzea a jím spravovaných sbírek a fondů Československého dokumentačního střediska a zároveň je logické, že celá problematika je zakotvena v historickém přehledu období 1969–1989. Konkrétní pohledy na vybrané problémy z oblasti kulturních opozic pak představují studie o československém undergroundu či uměleckých sbírkách a jejich roli v projektu.

Na závěr musíme zmínit, že projekt COURAGE byl podpořen v rámci programu Horizon 2020 a jedná se o zcela mimořádný úspěch pro oblast humanitního bádání, navíc v propojení s kulturním dědictvím i rolí muzejních a galerijních institucí. Také to je důvod, proč si zaslouží systematictější představení a samostatné tematické číslo našeho časopisu.

Miroslav Michela, Michal Stehlík